

Assignatura:

## ECONOMIA (I GESTIÓ) DE L'EMPRESA PÚBLICA

| Curs      | Cicle | Quadrimestre       | Codi assignatura:         |
|-----------|-------|--------------------|---------------------------|
| 1999-2000 | 2n.   | 2on: Febrer - Maig | 22326 (ECO) ; 25071 (ADE) |

| Grup       | Professors                      |
|------------|---------------------------------|
| 01 (matí)  | Teresa Bosch, i Albert Martínez |
| 51 (tarda) | Teresa Bosch, i Albert Martínez |

### Descriptor de l'Assignatura:

El paper de les empreses públiques en els països industrialitzats i en els països en desenvolupament. Criteris d'eficiència. Externalitats. Objectius extraproductius.

### PROGRAMA

#### RESUM TEMÀTIC

Es parteix de la base de que els trets diferencials bàsics de les empreses públiques envers les privades són: 1) que en tant que públiques el seu objectiu general de gestió no necessàriament hauria d'ésser la maximització dels beneficis; 2) que freqüentment són utilitzades pels poders polítics per a determinats objectius macroeconòmics o socials; i 3) que les relacions 'titulars'/'directius' de l'empresa són un tant especials.

Des d'aquesta perspectiva, l'assignatura aborda, per una banda, la qüestió de la definició de criteris de comportament o objectius de gestió socialment òptims, segons sigui la situació de l'empresa envers els mercats, el tipus de bé o servei que subministri l'EP, i l'estat general de l'Economia. I, per altra banda, s'examina el funcionament de les EP a la pràctica: Les relacions entre els poders públics titulars de l'EP i la Direcció de la pròpia EP (relacions jeràrquiques, mecanismes de control, fixació d'objectius, utilització d'incentius lligats als resultats de la gestió, ...); i la qüestió de l'eficiència econòmica comparativa envers les empreses privades; tot fent referència al que ens mostren al respecte les investigacions empíriques.

En síntesi, es treballa en primer lloc el que s'anomena usualment *economia normativa* de l'empresa pública, i, en segon lloc, l'*economia positiva* de l'empresa pública; tot precedit de dos capítols de descripció empírica sobre les empreses públiques a les economies de mercat actuals.

#### PRE-REQUISITS

Es pressuposa, simplement, que l'alumna/e ha cursat abans les troncal de primer cicle. (La temàtica està especialment relacionada amb les assignatures de: *Economia de l'Empresa*, *Microeconomia* i *Macroeconomia*). A més, no es imprescindible però fora bo haver cursat abans: *Direcció General*, *Política Econòmica*, i *Economia del Sector Públic*, I.

## AVALUACIÓ

1<sup>a</sup> Convocatòria: Opció a) 75 % de la nota segons examen final escrit, de 3 preguntes a escollir entre 5; 25 % de la nota segons avaluació continuada, basada principalment en el treball fet a les pràctiques de l'assignatura. Opció b): 100% de la nota segons examen escrit, 4 preguntes.

2<sup>a</sup> Convocatòria: 100% de la nota segons examen final escrit, 4 preguntes.

## Calendari

Per a cada un dels temes, s'indica entre parèntesis [...] les sessions de classe que es dedicaran

## TEMES:

[sessions]

### Part: *Descripció*

1. TIPOLOGIA I IMPORTÀNCIA RELATIVA DE LES EMPRESES PÚBLIQUES (EP) [2]
  1. Les EPs a Espanya
  2. Les EP als països industrialitzats
  3. Les EP als països en procés de desenvolupament
  4. Conclusions: Sectors o activitats més típiques de les EP
2. CAUSES QUE EXPLIQUEN L'EXISTÈNCIA D'EP A LES ECONOMIES DE MERCAT [1]
  1. Als països "occidentals"
  2. Als països en vies de desenvolupament
  3. Principals causes que estan a l'origen de les EP existents .- Les 'noves' EP'

### Part: *Economia normativa:*

3. TEORIA DE L'ÒPTIM SOCIAL PEL QUE FA AL CRITERI DE GESTIÓ DE LES EMPRESES (I) [3]
  1. Introducció: Els problemes que plantegen les EP.- La resposta de l'Economia Normativa
  2. Rendiments, y costos mitjos i marginals: conceptes bàsics
  3. Dimensió de l'empresa i economies d'escala
  4. El criteri marginalista (aproximació d'equilibri parcial)
  5. Eficiència de gestió i eficiència d'escala
  6. El criteri d'optimalitat quan es donen economies d'escala
4. TEORIA DE L'ÒPTIM SOCIAL PEL QUE FA AL CRITERI DE GESTIÓ DE LES EMPRESES (II) [3]
  1. Condicions que defineixen un òptim de benestar social (el model clàssic de l'equilibri general).
  2. Aplicació de les condicions generals d'òptim a la gestió de les empreses.
  3. La "tesi clàssica" respecte al criteri marginalista de 'gestió òptima'.
  4. El criteri de gestió socialment òptima, en el cas de *monopoli natural*
5. APLICACIONS USUALS DE LA TEORIA MARGINALISTA DE LA 'GESTIÓ SOCIALMENT ÒPTIMA' [2]
  1. Decisions òptimes en el curt termini : Quan l'empresa està mal dimensionada
  2. Indivisibilitats entre les unitats de producció i les de consum: (I) El "problema del pont"

3. Indivisibilitats entre les unitats de producció i les de consum: (II) Volums de servei i preus òptims en el *transport públic*.
  4. Volums de servei i preus òptims en casos de bens amb demanda que presenta períodes punta ("peak load pricing").
6. EL CRITERI D'OPTIMALITAT, EN L'ECONOMIA 'IMPERFECTA' [2]  
*(Adaptació del criteri de 'gestió socialment òptima' a les condicions habituals de les economies de mercat reals)*
1. Els mercats mai estan en equilibri ni són perfectament competitius ("second best")
  2. Passar a considerar la possibilitat de que el bé generi **externalitats** positives.
  3. Passar a considerar la resta de trets importants de les economies reals:
    - \* Comerç exterior
    - \* Sistema fiscal
    - \* Desocupació (Atur) ,
    - \* Intervencions directes del govern sobre les EP
    - \* El cas d'EPs per a quines produccions no existeix pròpiament un mercat
7. OBJECTIUS DE GESTIÓ PER A EP, EN TERMES DE VARIABLES EMPRESARIALS [2]
1. Les dificultats d'assenyalar objectius de gestió en termes marginalistes de preus i costos unitaris.
  2. Objectius de gestió a fixar a EP que actuen en règim de *monopoli*
  3. Objectiu de gestió a fixar a EP que actuen en *mercats d'estructura competitiva*.
  4. Objectius de gestió a fixar a EP que actuen en *competència monopolística*.

### *Part: **Economia positiva***

8. LES EP I ELS OBJECTIUS SOCIALS (O EXTRA-PRODUCTIUS) [3]
1. Objectius (u obligacions) socials de las EP.- EP i *Economia mixta*
  2. Les EP com instruments de Política Econòmica
  3. Comparació de les mesures directes (via EP), amb les mesures de Política Econòmica ortodoxes
  4. Les tesis més corrents sobre les avantatges comparatives de les EP, en tant que instruments de política econòmica o social.
  5. Les tesis desfavorables a utilitzar les EP com instruments de política econòmica o social.
  6. Obligacions de Servei
9. MODIFICACIÓ DELS CRITERIS DE 'GESTIÓ SOCIALMENT ÒPTIMA', EN EL CAS D'EP UTILITZADES PER A OBJECTIUS EXTRA-PRODUCTIUS [2]
1. L'enfocament tradicional : empresa amb objectius múltiples
  2. L'enfocament dels "costos d'intervenció"
  3. El cas de la fixació -a l'EP- d'un objectiu extra-productiu preferent al de l'eficiència.
  4. El cas d'EP subjectes a aplicar preus polítics.
10. FUNCIONAMENT I CONTROL DE LES EP [2]
1. El control de les EP a diferents països: control governamental, control parlamentari, i d'altres.
  2. Relacions Directius de l'EP / Administració: el "management" observat a les EP
  3. Les tesis sobre la menor eficiència productiva de les EP (en comparació a les privades).

11. L'OPTIMITZACIÓ DE L'EFICIÈNCIA, A LA PRÀCTICA [1]
1. Elements de la Teoria de l'Agència
  2. Les condicions formals per a una gestió eficient de l'empresa.
  3. Aplicació de la TA a l'anàlisi del funcionament de les EPs
  4. La fixació d'objectius quantitatius als agents públics, com a condició necessària.
  5. Fórmules d'incentius per als agents públics.
12. EFICIÈNCIA ECONÒMICA OBSERVADA [2]
1. Avaluació de l'eficiència productiva d'una EP: Alternatives; problemes metodològics
  2. Instruments analítics per a mesurar l'eficiència productiva de les empreses.
  3. Evidència empírica sobre eficiència absoluta.
  4. Evidència empírica sobre eficiència comparativa EP / empreses privades.
  5. hipòtesis explicatives per als casos de menor eficiència productiva
13. LA PRIVATITZACIÓ D'EPs [2]
1. Objectius perseguits: Perquè privatitzen els governs ?
  2. Els programes de privatització : Panorama internacional
  3. Les privatitzacions a Espanya.
  4. Resultats : Canvis observats en EP privatitzades
14. LES "NOVES EPs" [2]
1. Gestió autònoma "empresarial" d'activitats tradicionals de l'administració pública
  2. Anàlisi d'experiències

\* \* \*

## BIBLIOGRAFIA

*part Descripció* : \* "Documents descriptius sobre les empreses públiques a Espanya i d'altres països" ; publicació d'edició interna . (**obl.**)

*part Economia normativa:*

- \* VERGÉS, J. , "Economia Pública Empresarial . (El comportamiento socialmente óptimo de la empresa)" ; Texte disponible a la copisteria de la Facultat.- (**obl.**, excepte apartats 9, 16, 17, 18 i 19, que són lectura complementària)
- \* MOUGEOT, M., "Economie du Sector Publique" , pág. 1 a la 118 ; (compl.)
- \* REES, R. , "Economía de la empresa pública" (compl.)

*Part Economia positiva:*

- \* "Notes sobre economia positiva de les empreses públiques" ; publicacions d'edició interna, disponibles a la copisteria de la Facultat.- (**obl.**)
- \* H. STRETTON / L. ORCHARD, "Public Goods, Public Enterprise, Public Choice", (compl.)
- \* Lectures específiques per a determinats temes (compl.): s'assenyalaran a classe.

## TUTORIES

| Professors   | horaris de tutories                   | despatx | telèfon  |
|--------------|---------------------------------------|---------|----------|
| Bosch, T.    | Vegeu tauló d'anuncis del Departament | B1-133  | 581 2261 |
| Martínez, A. | Vegeu tauló d'anuncis del Departament | B1-123  | 581 2255 |

